

**ІВАНО-ФРАНКІВЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРАВА
ІМЕНІ КОРОЛЯ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО**

**ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ОСЕРЕДОК
ВГО «АСОЦІАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА»**

**ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА І ПРОЦЕСУ**

Матеріали

*IV Всеукраїнського науково-практичного семінару
04 грудня 2015 р.*

Івано-Франківськ-2015 р.

УДК 343
ББК 67.308 + 67.311

Теоретичні та практичні проблеми розвитку кримінального права і процесу: матеріали IV Всеукраїнського науково-практичного семінару (м. Івано-Франківськ, 04 грудня 2015 року). – Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, 2015. – 199 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького (протокол № 4 від 24 листопада 2015 р.)

В збірнику опубліковано матеріали IV Всеукраїнського науково-практичного семінару «Теоретичні та практичні проблеми розвитку кримінального права і процесу» (04 грудня 2015 року).

© Івано-Франківський університет права імені Короля Данила Галицького, 2015

Медицький Ігор Богданович,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ

ДО РОЗУМІННЯ КАТЕГОРІЇ «ПОТЕРПІЛИЙ» У ЗЛОЧИНАХ ПРОТИ ЖУРНАЛІСТІВ

14 травня 2015 року, із прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення гарантій законної професійної діяльності журналістів», Розділ XV КК України отримав нову назву та збільшив свій обсяг за рахунок ряду кримінально-правових норм (ст.ст. 345¹, 347¹, 348¹, 349¹). Законодавець поставив за мету привести регулювання гарантій безпеки законної професійної діяльності журналістів до європейських правових стандартів діяльності ЗМІ. Вказані делікти регламентують відповідальність за низку різновидів протиправної поведінки, переважно фізичного змісту, у відношенні до журналіста та пов'язаних з ним осіб (погрозу або насильство, знищення або пошкодження майна, посягання на життя, захоплення у якості заручника).

Україна є учасником більшості міжнародних угод та систем контролю за їх виконанням, відтак, законодавцем імплементовано акти, що втілюють собою відповідні міжнародні стандарти у сфері свободи слова, як-от: Конвенція про захист прав і основоположних свобод, Європейська хартія регіональних мов, Конвенція про транскордонне телебачення. Являючись членом Ради Європи, Україна бере на себе зобов'язання, прийняті цією міжнародною організацією з приводу дотримання та розвитку прав і свобод людини та громадянина [2, с. 204]. За останні роки в Україні утворено, так би мовити, «кістяк» медійного законодавства, спрямованого на формування вільного інформаційного суспільства.

Статус журналістів та реалізація їх професійних можливостей безпосередньо пов'язані із системою державних гарантій, у тому числі кримінально-правових. Останні все частіше є актуальними, з огляду на існуючу криміногенну

ситуацію, що наочно засвідчує чисельні факти перешкоджання професійній діяльності журналістів шляхом фізичного і психічного впливу, тиску, переслідувань з боку службових осіб і т.д.

Обов'язковим елементом характеристики деліктів проти законної професійної діяльності журналістів виступає потерпілий – безпосередньо журналіст, його близькі родичі чи члени сім'ї. Системне тлумачення норм медійного законодавства (ст. 1 Закону України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів», ст. 25 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», ст. 1 Закону України «Про телебачення і радіомовлення», ст. 21 Закону України «Про інформаційні агентства») дає можливість виокремити спільні характеристики особи (за деякими незначними відмінностями), яка займається журналістикою професійно, зокрема:

- творчість виконуваної роботи;
- статус «працівника» (штатного або позаштатного), який діє на підставі трудових чи інших договірних відносин з відповідною редакцією або займається такою діяльністю за її уповноваженням;
- це робота по збору, одержанні, створенні та підготовці інформації для ЗМІ /його друкованого засобу/ інформаційного агентства чи для подальшого її розповсюдження.

Примітка до ст. 345¹ КК України, базово узявши існуючі варіанти законодавчого розуміння, пропонує своє, більш розгорнуте поняття професійної діяльності журналіста. Зважаючи на дату прийняття основних нормативно-правових актів медійного законодавства, усе більш поширену практику журналістського «фрілансу», діяльність Інтернет-ресурсів чи порталів та ін., така позиція заслуговує на підтримку. Законодавець, зокрема, акцентував увагу на системності діяльності журналіста; розширив її обсяг за рахунок зберігання, поширення або іншого використання інформації; збільшив коло адресатів та перелік документів, за допомогою яких може бути підтверджений статус журналіста; пов'язав можливості професійної діяльності журналіста із використанням всесвітньої мережі Інтернет.

Потерпілим при вчиненні злочинів, передбачених ст.ст. 345¹, 347¹, 348¹, 349¹ КК України, виступають також його близькі родичі чи члени сім'ї. Варто зауважити, що чинний кримінальний закон, регламентуючи охорону тих чи інших суспільних відносин, благ та інтересів, містить доволі відмінні за своїм обсягом вказівки на осіб, пов'язаних із «основним» потерпілим. Так, згадка про «близького родича/родичів» присутня у 18 статтях Особливої частини, статті 122 та 147 КК України стосуються, у тому числі, «родичів» потерпілого, а норми, передбачені ч. 2 ст. 126 та ст. 350 КК України вказують на «близьких осіб» до потерпілого. Таке різномаяття термінології не має ні теоретичного, ні практичного змісту для подальшого існування, породжуючи лише невиправдані труднощі у праворозумінні та правозастосуванні.

Видається, що законодавець повинен притримуватися більш уніфікованого підходу. У ситуаціях, коли винний суб'єкт прагне перешкодити, видозмінити чи помститися за законну професійну чи службову діяльність особи, поруч із «основним» потерпілим слід зазначати й його близьких родичів чи членів сім'ї. Тим більше, що таке формулювання відоме й іншим кодифікованим актам, зокрема кримінальному процесуальному чи сімейному кодексам. Обґрунтовано при цьому серед об'єктів протиправного впливу вирізняти не тільки кровно споріднених осіб, а й осіб, що спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки, у тому числі осіб, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі. Термін «близькі родичі чи члени сім'ї», крім уже згаданих чотирьох кримінально-правових норм, присутній і у ч. 2 ст. 385 та ч. 2 ст. 396 КК України, які є прикладом обмежувальної дії кримінального закону. Обидва ці випадки закріплюють заборону притягнення до кримінальної відповідальності осіб за відмову давати показання щодо них чи за заздалегідь не обіцяне приховування вчиненого ними злочину.

Список використаних джерел

1. Костенко Л. Кримінальна відповідальність за перешкоджання журналістській діяльності / Юридичний журнал Юстиніан. – 2008. – №12. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://>

Justinian.com.ua/article/php?id=3078. – Заголовок з екрана.

2. Павликівський В. І. Світові стандарти свободи слова та їх значення для вдосконалення кримінального законодавства України / Вісник Асоціації кримінального права України. – 2014. – №2(3). – С.197-207. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nauka.jur-academy.kharkov.ua/download/visnik_ug/3/16.pdf. – Заголовок з екрана.

Мельник Петро Васильович,

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри кримінального права і процесу Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, м. Івано-Франківськ

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ САНКЦІЙ СТАТЕЙ РОЗДІЛУ VIII
ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ
УКРАЇНИ**

Поряд із видами покарання, які закріплені у ст. 51 КК України, санкції окремих статей розділу VIII Особливої частини КК України вміщують: конфіскацію знарядь і засобів заволодіння (ст. 239-1 КК України); конфіскацію всіх знарядь, якими користувалася винувата особа для вчинення злочину (ч. 1 ст. 244 КК України); конфіскацію обладнання (ч. 2 ст. 244 КК України); конфіскацію незаконно добутого (ст. 246 КК України); конфіскацію знарядь і засобів полювання та всього добутого (ст. 248 КК України); конфіскацію знарядь і засобів промислу та всього добутого (ст. 249 КК України) [1]. Це не є конфіскація майна як додаткове покарання. Дану конфіскацію слід розглядати як спеціальну конфіскацію.

У роз'ясненні Верховного суду України «Практика застосування судами конфіскації майна» від 19.09.2000р. зазначено, що від конфіскації майна як виду додаткового покарання необхідно відрізнити конфіскацію предметів, які фактично використано як знаряддя злочину і визнано такими у встановленому законом порядку. Така конфіскація в науковій літературі називається спеціальною. Полягає вона у вилученні у засудженого і безоплатному зверненні зазначених предметів у доход держави. Застосування спеціальної